

บทที่ 5

บทสรุป

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษา สำหรับบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 มีสาระสำคัญ ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายการวิจัย คือเพื่อ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษาสำหรับบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2
2. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษา สำหรับบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษา สำหรับบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษา สำหรับบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2

วิธีดำเนินการ

ในการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษาสำหรับบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจปัญหาและความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงาน

ในสถานศึกษาสำหรับบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2
แหล่งข้อมูล ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2
จำนวน 21 ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ศูนย์ละ 3 คน จำนวน 63 คน
ปีการศึกษา 2550

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษา

สำหรับบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2

แหล่งข้อมูล

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษาสำหรับบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน
ตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษา สำหรับบุคลากร
ทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ในด้านต่าง ๆ

2. นำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของหลักสูตร
ฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษา สำหรับบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 นำข้อมูลมาแก้ไขปรับปรุงให้ได้หลักสูตรฉบับทดลองที่สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษา สำหรับ

บุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2

แหล่งข้อมูล ได้แก่บุคลากรทางการศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา
บ้านกลางช้างตะลูด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 จำนวน 65 คน
โดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษาสำหรับบุคลากรทางการศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2

2. แบบทดสอบวัดความรู้หลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษาสำหรับบุคลากร
ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 คณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้น
จำนวน 60 ข้อ เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษา

แหล่งข้อมูล ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 บ้านกลางข้างตะลูด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 จำนวน 65 คน
 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาความพึงพอใจ ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจของบุคลากร
 ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม
 การบริหารงานในสถานศึกษา ด้านเนื้อหา รองลงมาด้านเอกสารประกอบการอบรม
 มีความถูกต้องและเหมาะสม สถานที่มีความสะดวก เป็นแบบ มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
 (Rating Scale)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาปัญหาการบริหารงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 เป็นแบบ มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษา
 สำหรับบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ในการหาค่า
 ความเหมาะสม ของหลักสูตรฝึกอบรมนั้น วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบน
 มาตรฐาน (Standard Deviation)

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษาสำหรับ
 บุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูล
 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบ
 โดยใช้ค่าสถิติทีแบบไม่อิสระ (t – test Dependent) จากคะแนนทดสอบหลังการอบรม
 เปรียบเทียบกับคะแนนทดสอบก่อนอบรม

4. การศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษาสำหรับบุคลากร
 ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหา
 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำผลที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาปัญหาการบริหารงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 เพชรบูรณ์ เขต 2 พบว่า ปัญหาการบริหารงานในสถานศึกษา สำหรับบุคลากรทางการศึกษา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 พบว่า ปัญหาการบริหารงานในสถานศึกษา
 ที่พบมากที่สุด คือ ด้านไม่มีเอกสารในการศึกษาหาความรู้ คิดเป็นร้อยละ 30.16 ปัญหา

การบริหารงานวิชาการที่พบมากที่สุด คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 36.51 ปัญหาการบริหารงานงบประมาณที่พบมากที่สุด คือ การจัดทำและเสนองบประมาณ คิดเป็นร้อยละ 22.22 ปัญหาการบริหารงานบุคคลที่พบมากที่สุด คือ การออกจากราชการ คิดเป็นร้อยละ 26.98 ปัญหาการบริหารงานบริหารทั่วไปที่พบมากที่สุด คือ การจัดระบบควบคุมภายใน คิดเป็นร้อยละ 22.22

2. ผลการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษา สำหรับบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษา สำหรับบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษาสำหรับบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 พบว่า บุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจการบริหารงานในสถานศึกษา หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษา พบว่า มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรการบริหารงานในสถานศึกษา มีความพึงพอใจมากที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษาที่ประกอบไปด้วย 4 งาน ซึ่งเป็นปัญหา จึงนำผลการวิจัยตามกรอบของหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษา ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารงานในสถานศึกษาที่พบคือ ไม่มีเอกสารในสถานศึกษาสูงสุด ร้อยละ 30.16 ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องขอบข่ายของงานวิชาการ จึงไม่ได้วางแผนที่จะพัฒนาการบริหารงาน รองลงมาได้แก่ มีงานธุรการมากเกินไปคิดเป็นร้อยละ 23.81 ครูส่วนใหญ่เป็นครูประจำชั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีภาระในด้านการสอนมาก โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 25 ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย รวมทั้งเป็นครูประจำชั้นต้องทำหน้าที่เป็นครูธุรการในชั้นเรียนมากเกินไป ปัญหาในการบริหารงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นปัญหาสูงสุดร้อยละ 36.51 เพราะงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของการบริหารงานในสถานศึกษา โดยมีงานอื่น ๆ เป็นงานสนับสนุน รองลงมาคือปัญหาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ร้อยละ 22.22 อาจเป็นเพราะกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอน

ปัญหาการบริหารงบประมาณการจัดทำและเสนอของบประมาณเป็นปัญหาสูงสุดร้อยละ 22.22 รองลงมา เป็นการจัดสรรงบประมาณ ร้อยละ 20.63 อาจเป็นเพราะหลักการพัฒนา ปี 2535 แก้ไขปรับปรุงปี 2539 ซึ่งเป็นระเบียบที่มีความซับซ้อนหลายขั้นตอน บุคลากรที่ไม่มีความสามารถ เฉพาะด้าน จึงมีปัญหาในการปฏิบัติงานในเรื่องงบประมาณนี้มาก ปัญหาด้านการบริหารงาน บุคคล การลาออกจากราชการมีปัญหาสูงสุดร้อยละ 26.98 รองลงมาคือการรักษาวินัย คิดเป็น ร้อยละ 20.63 ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะบุคลากรไม่มีความรู้ในเรื่องระเบียบปฏิบัติโดยเฉพาะ เรื่องกฎหมายอีกทั้งเมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่องจึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่ง ปัญหาด้านการบริหารงานทั่วไป จัดระบบควบคุม ภายในเป็นปัญหาสูงสุดร้อยละ 22.22 รองลงมาการจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์กร คิดเป็น ร้อยละ 17.46 ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะการจัดระบบควบคุมภายในเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารจึง อาจทำให้บุคลากรยังไม่มี ความเข้าใจในการปฏิบัติ

2. หลักสูตรฝึกอบรมการบริหารงานในสถานศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม โดยการศึกษาปัญหาการบริหารงาน ในสถานศึกษา นำมากำหนดเป็นเนื้อหาสาระในหลักสูตรและดำเนินการสร้างตามขั้นตอนของ การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมที่เป็นไป ดังที่น้อย สิริโชติ (2523, หน้า 49) เสาวลักษณ์ สิงห์โกวินนที และกมล อุดลพันธ์ (2536, หน้า 6) ได้กล่าวว่าหลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย วิชา เนื้อหาวิชา และวิธีการที่จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดทัศนคติ และความสามารถ ที่จะเกิดการเรียนรู้ อีกทั้งผู้วิจัยพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับบุคลากรดังที่ สมพงษ์ เกษม (2529, หน้า 186-187) ได้กล่าวไว้ว่า การที่จะเพิ่มพูนประสิทธิภาพของการทำงาน โดยการเปลี่ยนแปลงท่าที ในการทำงานของบุคคลนั้น ในการวางโครงการที่จะได้พัฒนา บุคลากร จะต้องพิจารณาตามความจำเป็นและความต้องการของบุคลากรด้วย อาจกล่าวถึงความจำเป็นและความต้องการพัฒนาบุคลากรผู้บริหารองค์กร พิเคราะห์วิเคราะห์หาความจำเป็น ในการพิจารณา ทั้งนี้ ได้ความต้องตามหลักทฤษฎี ในการฝึกอบรม จะประสบความสำเร็จ ขึ้น อยู่กับวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้วยประการสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการฝึกอบรม ทางกายที่มุ่งให้ ผู้รับการฝึกอบรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่จัดเตรียมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมี ประสิทธิภาพ ดังนั้นในการชุดฝึกอบรมทางไกล ผู้วิจัยมุ่งศึกษาทฤษฎีและบอกหลักการที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ 2) การเรียนรู้รายบุคคล และ ดนัย เทียนพุ่ม มีความเห็นสอดคล้องกับแนดเลอร์ (Nadler) และวิกส์ (Wiggs) San Francic0 Jossy. Bass (1989,p. 3) กล่าวสรุปได้ว่า ขอบเขตการพัฒนาบุคลากร ในองค์กรจะควบคุม องค์ประกอบ 3 ด้าน

1) การฝึกอบรม 2) การศึกษา 3) การพัฒนา เป็นวิธีการใช้พัฒนาบุคลากรเหมือนกับแต่เมื่อพิจารณาความหมายของทั้ง 3 เรื่องจะพบความแตกต่างในรายละเอียดและจุดเน้นบ่อยครั้ง พบว่ามีการใช้คำบางคำรวมกับคำที่เห็นเสมอคือการฝึกอบรมและการพัฒนาขอบเขตของการพัฒนาบุคลากรและจุดเน้น

3. บุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานเพื่อการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะวิธีการ เนื้อหาสาระในการฝึกอบรมสอดคล้องกับปัญหาในการบริหารงานในสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปทำนองเดียวกันกับ พจน์ ช่วยทอง (2536, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาอบรมชุดฝึกทักษะทางไกลสำหรับข้าราชการพลเรือน เรื่องศิลปะการให้บริการเพื่อหาประสิทธิภาพชุดอบรมทางไกล ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ชุดอบรมทางไกลที่มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.11/ 88.65 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดผลการทดลองฝึกอบรมทางไกล บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยศึกษาชุดฝึกอบรมทางไกลมีความรู้ความสามารถขึ้นภายหลังจากการศึกษาชุดฝึกอบรมทางไกลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เชี่ยวชาญและชุดฝึกอบรมมีความสอดคล้องกับ ชุดฝึกอบรมทางไกลมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเหมาะสมมาก หลักสูตรฝึกอบรมได้สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทฤษฎีตรงกับขั้นตอนที่ 3 ในการทดลองใช้กับบุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจมาปฏิบัติงานในระดับดีมากหลังการฝึกอบรม และจากการวิจัยของมงคล หวังสถิตวงศ์ (2545, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการสอนวิชาทฤษฎีสำหรับอาจารย์สอนวิชาทฤษฎี ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับอุดมศึกษาผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับร้อยละ 70.95 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ร้อยละ 80 ของคะแนน แต่อย่างไรก็ตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 82 เมื่อเทียบกับคะแนนก่อนการฝึกอบรมอยู่ในเกณฑ์ดีมากทุกรายการยกเว้นเรื่องระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

4. บุคลากรทางการศึกษา ที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมในระดับดีมากที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะเนื้อหาสาระของหลักสูตรตรงกับปัญหาการบริหารงานในสถานศึกษา อีกทั้งการจัดเนื้อหาสาระในการฝึกอบรมเป็นไปตามลำดับขั้นตอนของการบริหารงาน จึงทำให้บุคลากรทางการศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม ผลการวิจัยเป็นไปในทำนองเดียวกับนารีรัตน์ ทับทอง และคณะ (2547 ,บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า ผู้รับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หลักสูตรฝึกอบรม หากจะนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมาย ในการวิจัยครั้งนี้สามารถที่จะปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับผู้ที่จะเข้ารับการอบรม ควรเตรียมการดำเนินการก่อนการอบรม จึงจะเกิดผลดีแก่ผู้เข้ารับการอบรม

2. กิจกรรมและวิธีการอบรมในหลักสูตรนี้ ผู้ทำการอบรมควรศึกษาหลักสูตร การฝึกอบรมเพื่อจะดำเนินการจัดกิจกรรมได้ตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรระยะสั้น อาจไม่ครอบคลุม การบริหารงานทุกด้าน เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลา งบประมาณและตัวผู้เข้ารับการอบรม ดังนั้น ควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้ครอบคลุมการบริหารงานในเรื่องอื่น ๆ เพิ่มเติม

2. ควรมีการติดตามผลการบริหารงานและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากร ภายหลังจากการฝึกอบรม ด้วยหลักสูตรฝึกอบรมครั้งนี้